

Fornybarregionen

Strategi for verdiskaping
i Kristiansandsregionen

Birkenes kommune
Iveland kommune
Kristiansand kommune
Lillesand kommune
Lindesnes kommune
Vennesla kommune

Visste du at...

Glassfibertråd produsert i regionen er med i mer enn en tredjedel av Europas vindmøllevinger av glassfiber?

Regionen i 2020 stod for over 10 % av landets samlede fastlandseksport?

Verdens ledende produsent av silisiumkarbid holder til i regionen?

Verdens største undersjøiske restaurant ligger i vår region?

Det er superrent aluminium fra regionen i 80 % av verdens LCD-skjermer?

Innhold

1. Strategien kort fortalt	5
2. Hvorfor en felles verdiskapingsstrategi for Kristiansandsregionen?	6
3. Hvorfor haster det med omstilling og videreutvikling til bærekraftig verdiskaping?	7
4. Derfor vil vi lykkes som region	8
5. Slik skal kommunene bidra	9
6. Visjon, mål og strategiske grep	10
7. Dette satser vi på, og slik skal vi gjøre det	13
7.1 Energinæringer	14
7.2 Infrastruktur og næringsareal	16
7.3 Opplevelser	18
7.4 Arbeidsplasser og kompetanse	20
7.5 Internasjonal konkurransevne	22
7.6 Innovasjonskraft og omstilling til et bærekraftig lavutslippssamfunn	24
8. Oppfølging av strategien	26

A woman with dark hair, wearing safety glasses and a dark blue work jacket, is focused on her work. She is using a screwdriver to work on a white surface, possibly a piece of machinery or a component. She is wearing green work gloves. The background is a blurred industrial setting with blue and red tones.

*Kristiansandsregionen
er landets mest attraktive
og bærekraftige region.*

Strategien kort fortalt

Sammen utgjør Kristiansandsregionens seks kommuner Birkenes, Iveland, Kristiansand, Lillesand, Lindesnes og Vennesla en kraftfull motor for regional utvikling på Sørlandet. Verdiskapingsstrategien tar utgangspunkt i regionens positive utvikling med en ambisiøs visjon:

Regionen er landets ledende fornybarregion

Hele Agder er viktig for å oppnå bærekraftig verdiskaping og posisjonering av landsdelen. Region Kristiansand vil derfor bidra til økt samarbeid med fylkeskommunen, øvrige kommuner og regionråd, næringsliv og andre aktører i Agder.

Strategien er overordnet og gir retning for næringsarbeidet i kommunene i Kristiansandsregionen. Den skal bidra til en helhetlig og regional tilnærming til bærekraftig verdiskaping, og følges opp med egen handlingsplan.

Primærmålgruppen er næringsliv, virksomheter, studenter, besøkende og innbyggere. For kommunene i Kristiansandsregionen har vi satt oss følgende hovedmål:

Kristiansandsregionen er landets mest attraktive og bærekraftige region.

For å nå posisjonen har strategien seks viktige satsingsområder:

- Energinæringer
- Infrastruktur og næringsareal
- Opplevelser
- Arbeidsplasser og kompetanse
- Internasjonal konkurransevne
- Innovasjonskraft og omstilling til et bærekraftig lavutslippssamfunn

Strategien legger til grunn tre strategiske grep som bidrar til kommunenes verktøykasse for å nå målene:

- Samhandling: Videreutvikle forpliktende samarbeid
- Bærekraft: Legge bærekraftig utvikling til grunn for verdiskaping
- Kommunikasjon: Bruke strategisk kommunikasjon som verktøy for posisjonering

2. Hvorfor en felles verdiskapingsstrategi for Kristiansandsregionen?

De seks kommunene i Kristiansandsregionen står sterkere sammen som pådrivere for regional utvikling i Agder. Det er viktig å se verdiskaping i et regionalt perspektiv siden kommunene er gjensidig avhengig av hverandre. Positiv utvikling i én kommune bidrar til synergieffekter og muligheter for nabokommunene. En felles strategi for verdiskaping forplikter, legger føringer og forsterker regionens gjennomførings- evne av tiltak slik at flere bosetter seg, besøker og etablerer næringsvirksomhet i regionen.

Staten har satt seg ambisiøse mål for utvikling av grønne industrisatsninger, og her står vår region godt posisjonert. Det er viktig at staten følger opp målene med tiltak, regelverk og politikk som understøtter dette arbeidet, og med finansiering av disse nasjonale næringene.

Denne strategien er overordnet og gir retning for næringsarbeidet i kommunene i Kristiansandsregionen. Den vil derfor ikke berøre enkelt næringer, bedrifter, program eller spesifikke prosjekter, bortsett fra de to satsningsområdene energinæringer og opplevelsesnæringer.

Energಿನæringer er sentralt for å sikre gode vilkår for utvikling av regionen i årene som kommer, hvor vi trenger mer kraft. Opplevelsesindustrien er en viktig bærebjelke i regionen med store utviklingspotensialer for verdiskaping.

Verdiskapingsstrategien skal bidra til en helhetlig og regional tilnærming til bærekraftig verdiskaping, og følges opp med egne handlingsplaner, en felles del for alle kommunene i regionen og en lokal del for hver kommune. Kunnskapsgrunnlaget for arbeidet dokumenteres i eget vedlegg.

3.

Hvorfor haster det med omstilling og videreutvikling til bærekraftig verdiskaping?

Med bærekraftig verdiskaping mener vi i denne sammenheng økonomisk lønnsom og ressurseffektiv vekst gjennom bærekraftig samfunnsutvikling. Det betyr at vi skal legge til rette for vekst på en måte som tar hensyn til både økonomi, mennesker og miljø.

Globale endringer

Det som skjer i verden, påvirker og utfordrer virksomheter lokalt. Raske endringer krever og utløser fleksibilitet og endringsvilje nasjonalt og regionalt. Den globale gjennomsnittstemperaturen øker og verden rammes av stadig hyppigere naturkatastrofer. Demografien er i endring, med synkende fødselsrater, økende migrasjon, høyere levealder og endrede helseutfordringer. Erfaringer fra år med pandemi, krig i Europa og politisk uro har vist at det som skjer ute i verden påvirker virksomheter lokalt. Signaler og reguleringer i internasjonale fora som FN og EU, og politiske beslutninger i store markeder som USA og Kina berører også næringslivet på Agder.

Fornybar energi

Tilgangen på ikke-fornybare energikilder er den siste tiden blitt begrenset og prisene har økt, noe som er med å fremskynde behovet for å ta i bruk flere fornybare energikilder. Virkemidler som regulerer finansiering av investeringer og innføring av CO2-kvoter er med å gjøre klimavennlige investeringer i for eksempel vind- og solkraft mer lønnsomme. For at Kristiansandsregionen skal kunne utvikles til et bærekraftig lavutslippssamfunn er det behov for tilgang til mer kraft, og at det både produseres og tas i bruk nye energibærere.

For å hevde oss innen bærekraftig verdiskaping, er det også et stort behov for ulike næringsarealer tilpasset næringslivets ulike behov.

Kampen om kompetanse

Kristiansandsregionen står i sterk konkurranse med de andre storbyregionene i landet i kampen om kompetanse. Historisk sett har utdanningsnivået i regionen vært lavere enn landsgjennomsnittet. Stadig høyere krav til kompetanse i arbeidslivet

gjør at regionen må fortsette arbeidet for å få flere til å fullføre videregående skole og særlig innen relevante yrkesfag. I Kristiansandsregionen er det en høyere andel av unge som står utenfor skole og arbeidsliv, disse kandidatene representerer en ubrukt ressurs. Ved å arbeide systematisk med å få flere inn i utdanning og arbeidsliv vil regionen få økt tilgang til arbeidskraft.

I tillegg må det arbeides for å utvikle, tiltrekke og beholde kandidater med relevant kompetanse fra fagskole og høyere utdanning. Kandidater med høyere utdanning kan bidra med kompetanse for å klare omstillingen, og sammen med dyktige fagfolk bidra til økt innovasjonskraft i virksomhetene.

For å tiltrekke og beholde kunnskap og kompetanse må regionen være attraktiv med interessante arbeidsmuligheter. Det må legges til rette for et godt tilbud innenfor boliger, barnehager, skole, fritidstilbud, kulturtilbud og rekreasjonsmuligheter. Tilgjengelighet og effektive transportmuligheter er en forutsetning for regionens attraktivitet.

Digitalisering for å sikre bærekraftig utvikling

Digitalisering og bruk av ny teknologi spiller en viktig rolle for å lykkes med bærekraftig omstilling. Det digitale skiftet er en verdiskapingsmulighet i seg selv, men også en forutsetning for å lykkes med både energiskiftet og bærekraftskiftet. IT er en viktig innsatsfaktor i store deler av industrien og de offentlige tjenestene, i tillegg til å være en betydelig næring i sterk vekst i seg selv.

Teknologier som kunstig intelligens, datanalyse og digital kompetanse er viktig for å lykkes som fornybarregion, og man er avhengig av en bærekraftig og sikker digital infrastruktur. Økt kompetanse på infrastruktur og sikkerhet, IT-drift og utvikling og hvordan utnytte digitalisering og sikre gevinstrealisering viser et udekket behov for IKT-spisskompetanse. Regionen kan også i større grad benytte mulighetene som ligger i at landets raskeste nettforbindelse går tvers gjennom Kristiansand.

4. Derfor vil vi lykkes som region

Kristiansandsregionen er preget av en sterk industritradisjon. Banebrytende innovasjonsmiljøer, næringsklynger og virksomheter har utviklet høyteknologiske løsninger og opparbeidet en kompetanse få kan matche globalt. Med strategisk beliggenhet nær Europa og en verdensledende industri- og offshorenæring har landsdelen lenge vært en av Norges ledende eksportregioner.

Prosessindustrien har vist stor evne til å utvikle og ta i bruk ny teknologi som har gjort flere virksomheter verdensledende i sitt marked. Regionen er også vertskap for bedrifter i verdensklasse innen leverandørindustrien til offshore, en bransje som nå retter sin kompetanse mot andre offshore-relaterte bærekraftige energiformer. To nasjonalt og globalt ledende industriklynger, NCE Eyde og GCE NODE har sine tyngdepunkt i regionen. NODE leverer verdensledende teknologi, produkter og tjenester til den globale energi- og maritime næringen.

Kristiansandsregionen er blant de toneangivende i landet innen fornybar energi. Store, naturgitte vannkraftressurser, en ledende solcelleindustri og spisskompetanse om havet gir medvind for innovasjon og bærekraftig verdiskaping for fremtiden. Dette utgjør et godt grunnlag for å lykkes nasjonalt og internasjonalt.

Kristiansand er landsdelens regionhovedstad og knutepunkt for både vei-, jernbane-, sjøtransport og luftfart. 25 % av landets samlede godstransport med ferger går over Kristiansand Havn, i tillegg til en betydelig passasjerfrakt. Infrastrukturen rundt byen bygges ut for å betjene en økende befolkning og regionens voksende næringsliv.

Med over 172 000 innbyggere bor 55 % av befolkningen i Agder i Kristiansandsregionen, som utgjør den største bo- og arbeidsmarkedsregionen mellom Stavanger og Oslo. Kristiansandregionen har hatt sterk vekst i folketallet i den siste tiårsperioden. Dette skyldes dels at regionen har en ung befolkning og fødselsoverskudd, samt høy netto innflytting fra andre deler av landet.

5. Slik skal kommunene bidra

Kristiansandregionen har også hatt en høy og positiv bostedsattraktivitet i hele den siste tiårsperioden og rangeres på en 5. plass i bostedsattraktivitet blant landets 73 regioner. Det viser regionale analyser fra Telemarksforskning.

Både fagutdanning, fagskole og universitetet er tilpassningsdyktige og legger til rette for å utvikle den kunnskapen fremtidens næringsliv og virksomheter trenger. Kristiansandsregionen ønsker sammen med universitetet og øvrige kompetansemiljøer å tiltrekke motiverte studenter og få dem til å bli værende som kompetent arbeidskraft etter fullført utdanning. Satsinger hos sentrale aktører for å arbeide for inkludering og et mer mangfoldig arbeidsmarked legger også til rette for at flere velger å bli og flytte til regionen. Totalt sett er dette viktig for regionens omstillingsevne.

Kommunene i Region Kristiansand skal skape gode vilkår for næringslivet og virksomheter, og støtte aktivt opp om satsingsområdene i strategien, slik at det skapes nye arbeidsplasser og utvikles ny næring i regionen. For å lykkes i arbeidet skal kommunene være initiativtaker, tilrettelegger og forvalter. Disse rollene er grunnleggende for kommunenes og regionens evne til å oppnå resultater.

Initiativtaker: Kommunene skal være en pådriver for utviklingsprosjekter i samarbeid med næringsliv og forskningsmiljøer. Vi skal ta en proaktiv rolle i å tiltrekke nye virksomheter, kunnskap og kapital til regionen.

Tilrettelegger: Kommunene skal yte tjenester overfor næringslivet og gjøre det attraktivt for virksomheter, gründere og arbeidstakere å være lokalisert i Kristiansandsregionen.

Forvalter: Kommunene skal ivareta brede samfunnsmessige interesser i henhold til offentlige lover, forskrifter og reglement.

6. Visjon, mål og strategiske grep

Kristiansandsregionen er i positiv utvikling på flere felt. Verdiskapingsstrategien tar utgangspunkt i denne utviklingen og setter en ambisiøs visjon for arbeidet:

Regionen er landets ledende fornybarregion

Hele Agder er viktig for å oppnå bærekraftig verdiskaping og posisjonering av landsdelen. Region Kristiansand vil derfor bidra til økt samarbeid med fylkeskommunen, øvrige kommuner og regionråd, næringsliv og andre aktører i Agder. Primærmålgruppen er næringsliv, virksomheter, studenter, besøkende og innbyggere.

For kommunene i Kristiansandsregionen har vi satt oss følgende hovedmål:

Kristiansandsregionen er landets mest attraktive og bærekraftige region

Derfor skal vi bidra til at Kristiansandsregionen:

- Er en ledende og attraktiv region for energinæringer
- Har infrastruktur og næringsarealer som er tilpasset næringslivets behov
- Er en region med attraktive og bærekraftige opplevelser for innbyggere og besøkende
- Er en vekstkraftig kompetanseregion
- Benytter mulighetene internasjonalt samarbeid gir for økt verdiskaping
- Har innovasjonskraft med et næringsliv som er ledende på klimavennlig omstilling

Strategiske grep

Strategien legger til grunn tre strategiske grep som bidrar til kommunenes verktøykasse for å oppnå målene.

Samhandling: Videreutvikle forpliktende samarbeid

For å omsette våre fortrinn og målsettinger til praksis, må vi innrette oss godt og spille på lag. Kommunene i Kristiansandsregionen vil bidra til at landsdelen trekker i samme retning for å oppnå felles mål på ulike beslutnings- og myndighetsnivå. Vi vil bidra til et tett samarbeid mellom næringsliv, innbyggere og offentlige

og private virksomheter. Det er kun gjennom forpliktende samarbeid og arbeidsdeling at Kristiansandsregionen kan oppnå målene.

Kristiansandsregionen er tjent med å styrke partnerskap og samarbeid med kommuner og aktører i Agder med sammenfallende interesser for å løfte hele landsdelen som fornybarregion.

Bærekraft: Legge bærekraftig utvikling til grunn for verdiskaping

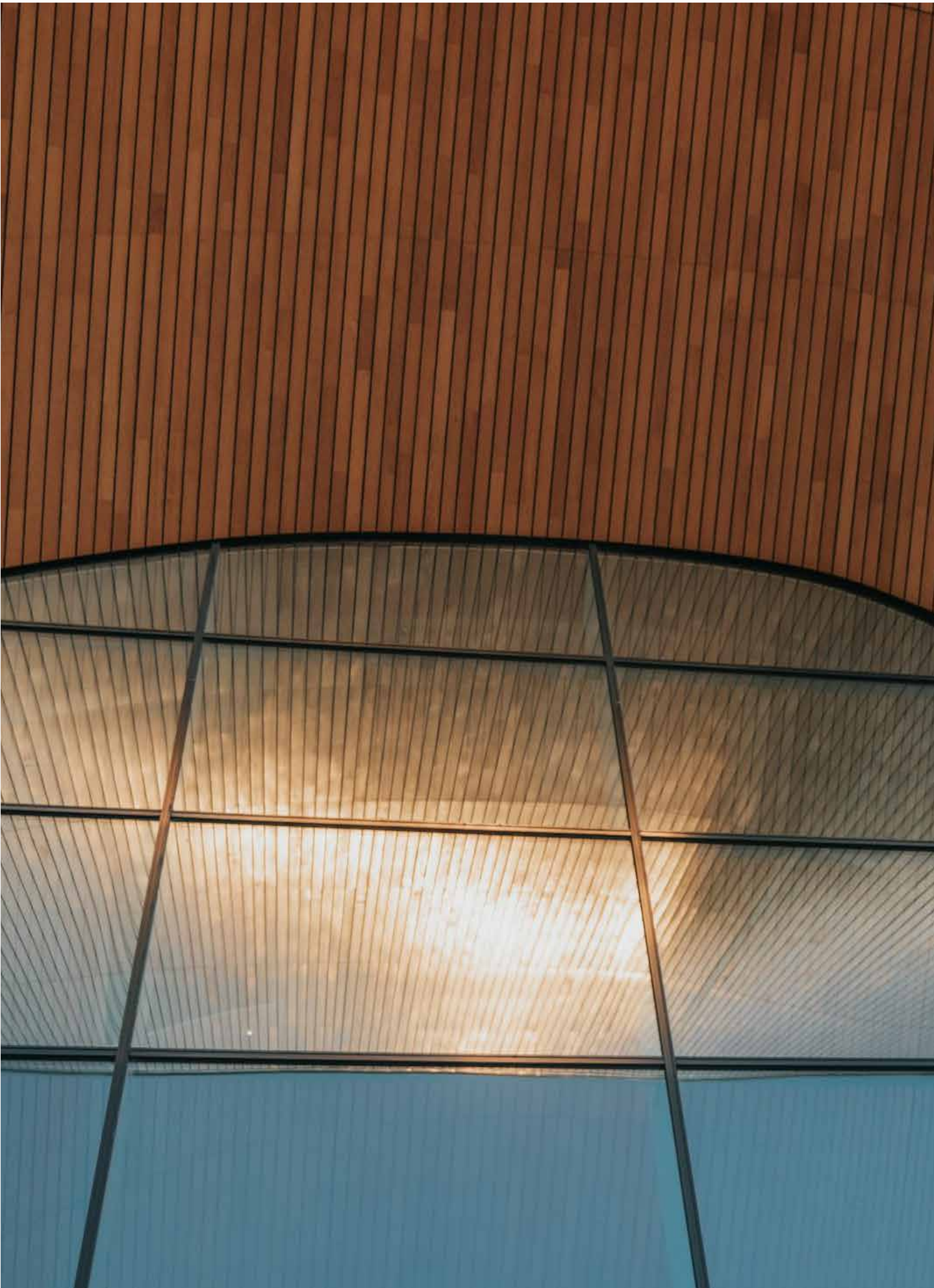
FNs 17 bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Målene er viktige premisser for bærekraftig utvikling i norske kommuner, og skal legges til grunn for kommunal og regional planlegging. Økonomi, klima og miljø, og sosiale forhold utgjør de tre dimensjonene for bærekraftig utvikling, hvor alle er gjensidig avhengig av hverandre. Vi vil forsterke og bygge videre på de konkurransemessige fortrinnene regionen allerede har etablert i næringer som fornybar, anvendt teknologi og opplevelser, som en følge av den pågående omstillingen til et bærekraftig samfunn.

Derfor vil vi bidra til at virksomheter og næringsliv i alle bransjer etterstreber siste og relevante beste praksis for operasjonalisering av bærekraftig utvikling. Målet er at omstilling skal styrke virksomhetenes konkurransekraft, samt bidra til innovasjon og etablering av nye virksomheter. Det er først og fremst bedriftenes eget ansvar å utnytte de forretningsmessige mulighetene som følger av omstillingen til et bærekraftig samfunn, men kommunene vil aktivt bidra med tilrettelegging.

Kommunikasjon: Bruke strategisk kommunikasjon som verktøy for posisjonering

Regionens omdømme er viktig. Økt synlighet hos de rette målgruppene er avgjørende både når det gjelder tiltrekking av arbeidskraft og nyetableringer av virksomheter. Vi skal gjennom strategisk kommunikasjon og historiefortelling bygge videre på regionens fortrinn og utviklingsmuligheter for å øke den nasjonale og internasjonale kjennskapen og kunnskapen om regionen.

7. Dette satser vi på, og slik skal vi gjøre det

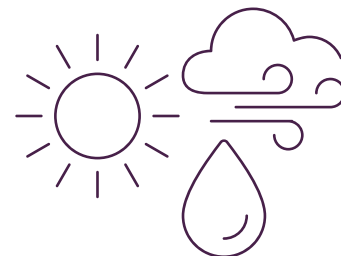
For å lykkes med visjonen om å bli landets ledende fornybarregion, og målet om å være landets mest attraktive og bærekraftige region har vi definert seks områder vi vil satse på. Satsningsområdene er valgt på bakgrunn av regionens fortrinn, innspill fra næringslivet og de sterkeste utviklingstrekkene vi ser i det regionale, nasjonale og internasjonale utfordringsbildet som berører næringsliv og virksomheter.

Seks satsingsområder som skal være retningsgivende for kommunenes verdiskapingsarbeid:

- Energinæring
- Infrastruktur og næringsareal
- Opplevelser
- Arbeidsplasser og kompetanse
- Internasjonal konkurranseevne
- Innovasjonskraft og omstilling til et bærekraftig lavutslippssamfunn

7.1

Energinæringer

Mål: Kristiansandsregionen er en ledende og attraktiv region for energinæringer

Tilgang til rimelig og tilstrekkelig fornybar kraft har vært et av landsdelenes fortrinn for industri- og næringsetablering. Situasjonen er i endring både nasjonalt og internasjonalt, og det vil være behov for å øke tilgangen til fornybar kraft i landsdelen. Det er også stort behov for å øke kapasiteten i strømmettet og redusere sårbarheten i energiforsyningen.

Kommunene vil samarbeide og se regionen på tvers av kommunegrenser for å tiltrekke seg viktige energinæringer og gi forutsigbare rammevilkår

for etableringer. Elektrifisering, produksjon og bruk av andre energibærere er viktige bidragsyttere for å redusere utslipp av klimagasser. Næringslivet i Kristiansandsregionen utvikler teknologiske løsninger som gir resultater på verdensbasis når det gjelder utslippsreduksjon, og det er viktig at vi legger til rette for slike satsninger. En slik nødvendig omlegging kan også kreve arealer som gir muligheten til å løse utfordringene.

Det må skje ved bærekraftig bruk av naturressursene, hvor helhetlige avveininger mellom klimabehov, næringsetableringer og arealbruk.

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Vi er ledende innen energiproduksjon basert på regionens fortrinn, kompetansemiljøer og fornybare ressurser	Arbeide for å sikre kraftinfrastruktur, regulerbar kraft og overføringskapasitet slik at eksisterende virksomheter og nye næringer får kraften de trenger til en forutsigbar kostnad
	Tilrettelegge for økt kraftproduksjon i eksisterende anlegg og utvikle nye verdikjeder for og distribusjon av solenergi, vannkraft og vindkraft i hele regionen
	Sikre at regionen blir ledende innenfor havvind, med en industri som utvikler og bygger vindkraftløsninger i toppklasse, med tilhørende industrisenter, driftssenter og kompetansesenter
	Påvirke utdanningsinstitusjoner og fagopplæring til å sikre relevante utdanningsløp for energinæringen
Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Vi tilrettelegger for nye investeringer i energinæringer for å sikre et næringsliv i bærekraftig utvikling og vekst	Videreutvikle regionens fortrinn innenfor energi- og prosessindustri
	Utvikle en verdikjede for produksjon, distribusjon og bruk av grønt hydrogen, og bidra til å utvikle hydrogenmarkedet i Europa
	Øke satsningen på energibærere som hydrogen, metanol og ammoniakk og vurdere andre energiformer som kjernekraft
	Sikre bærekraftig datalagring og dataprosessering
	Etablere god dialog og samarbeid mellom kommuner, klynger, næringer, organisasjoner og universitet/høgskoler om å sikre grønn omstilling
	Mobilisere næringsliv, universitet/høgskoler og offentlig sektor til forskning, utvikling og innovasjon, samt deltakelse i internasjonale samarbeidsprosjekter og forskningsprogram
	Øke teknologioverføring og kompetanseutvikling på tvers av sektorer og bransjer
Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Vi bidrar i elektrifiseringen av Agder	Fortsette arbeidet med å elektrifisere tjenestebiler i kommunene i regionen
	Tilrettelegge infrastruktur og arealer for ladestasjoner i hele regionen
	Bruke kommunenes innkjøpsmakt til å stimulere til økt elektrifisering i regionen
	Stotte arbeidet til Electric Region Agder, med visjon om å skape verdens første helelektriske samfunn på 100 % ren energi

7.2 Infrastruktur og næringsarealer

Mål: Kristiansandsregionen har infrastruktur og næringsarealer som er tilpasset næringslivets behov

Vi skal tilrettelegge og transformere næringsareal for å tiltrekke oss nye næringer og sikre en bærekraftig

utvikling for eksisterende næringsliv i regionen. Kristiansandsregionen er knutepunkt på Agder for vei, jernbane, sjøtransport og luftfart. Vi skal bidra til å gjøre regionen som bo- og arbeidsmarked mer effektivt gjennom bedre infrastruktur og samferdselsløsninger for en økende befolkning og et næringsliv i vekst. Samtidig skal vi være en pådriver for å redusere klimautslipp.

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Vi har attraktive arealer med riktig næring på riktig sted, uavhengig av kommunegrenser	Videreutvikle og tilrettelegge tilgjengelige og nye næringsareal i regionen med utgangspunkt i næringslivets behov og behovet for bærekraftig omstilling
	Gjennom samarbeid sikre best mulig utnyttelse av eksisterende næringsområder og videreutvikling av områdene uavhengig av kommunegrenser
	Sikre næringsutvikling i eksisterende kommunesentre og tettsteder
	Prioritere utbygging og tilrettelegging av sjønære næringsarealer. Dette for at regionen skal være forberedt til framtidige energinæringer og bærekraftig transport tilknyttet havnene i regionen
	Stimulere utvikling av klima- og miljøvennlige løsninger i samarbeid med utbyggere

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
<p>Vi har god infrastruktur innenfor kraft, kollektivtransport og vei/bane/havn/lufthavn</p>	Sikre god teknisk, sosial og digital infrastruktur
	Påvirke arbeidet med Nasjonal transportplan for å styrke satsingen på Agder og prioritere «ankeret» (gul stripe opp Setesdal og fire felt mellom Oslo og Stavanger), samt industriveier.
	Utvikle framtidens havner og havnestruktur for bærekraftig transport
	Arbeide for økt rutetilbud internasjonalt og økt regularitet innenlands ved Kristiansand lufthavn Kjevik
	Videreutvikle gode klima- og miljøvennlige løsninger for ferje- og cruisetrafikk
	Arbeide for at Sørlandsbanen prioriteres for økt kapasitet
	Styrke satsingen på lokaltog innad i regionen
	Arbeide for sammenkobling av Vestfoldsbanen og Sørlandsbanen
Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
<p>Vi er gode vertskapskommuner for næringslivet</p>	Profesjonalisere kommunenes vertskapsrolle
	Yte god service og rask saksbehandling for næringslivet i møte med kommunene
	Sikre at næringslivet opplever forutsigbarhet i møte med kommunene i regionen
	Sikre at vi har gode møteplasser for relevante aktører og være en pådriver som døråpner til nye markeder
	Være en pådriver for økt klyngesamarbeid i regionen på flere næringsområder
	Skape gode kulturarenaer og møteplasser sammen med byens kunst- og kultur-institusjoner, profesjonelle kunstnere, kulturliv, kommunale tilbud og frivilligheten.

7.3 Opplevelser

Mål: Kristiansandsregionen er en region med attraktive og bærekraftige opplevelser for innbyggerne og besøkende

Et godt sted å bo er også et godt sted å besøke og etablere næringsvirksomhet. Å satse på bærekraftige opplevelser innenfor blant annet reiseliv, mat, kultur og handel er viktig for å øke regionens attraktivitet. Det er også viktig å profilere og synliggjøre attraktive opplevelser gjennom historiefortelling og markedsføring av hele regionen.

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Vi er synlige og har et godt omdømme	Arbeide systematisk og langsiktig for å bygge omdømme og etablere kjennskap til og kunnskap om regionen
	Forsterke, profilere og synliggjøre regionens opplevelsestilbud gjennom historiefortelling og markedsføring
	Markedsføre regionen for internasjonale konferanser og møter
Vi tiltrekker oss nye innbyggere, besøkende og næringsliv	Benytte Kristiansandsregionens fordeler med storbyens nærhet til attraktive rekreasjonsområder
	Sikre konkurransedyktig tilbud av sosial infrastruktur som barnehager, skoler og helse- og sosialtjenester
	Sikre at spennende karrieremuligheter i regions arbeidsliv markedsføres
	Sikre trafikk av besøkende inn til regionen gjennom direkte ruter med fly og ferge
	Sikre trygge og inkluderende opplevelser og møteplasser med gode grøntområder, stier og parker i samspill med byliv, kulturopplevelser og handelssentrum
	Fremme testing av midlertidige løsninger i transformasjonsområder, for å se hva som er attraktivt for innbyggere og besøkende
	Ved transformasjon av bynære arealer og bygninger, må dette ses i sammenheng med å utvikle urbane kvaliteter i form av gode møteplasser, som opplevelser, matkultur og kreativ næring
	Bruke kunst, kultur og kreative næringer som strategiske virkemidler for verdiskaping, omdømmebygging og posisjonering av regionen

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Vi har gode rammebetingelser og tilrettelagt infrastruktur for bærekraftig turisme og handel	Videreutvikle kommunenes vertskapsrolle gjennom høy kvalitet i tjenesteproduksjonen
	Gode rammebetingelser og tilrettelagt infrastruktur stimulerer til bærekraftig turisme med høy lokal verdiskaping, basert på naturlige fortrinn
	Sertifisere kommuner i regionen som bærekraftig reisemål
	Bidra til bærekraftig utvikling av handelsarealer for framtidige behov
Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Besøkende forlenger oppholdet når de besøker regionen og får en større bredde av opplevelser	Relevante aktører samarbeider om aktuelle tiltak som gir besøkende grunn til å forlenge oppholdet i regionen
	Sammen med reiselivsaktører satse på å utvikle attraksjoner i regionen som bidrar til sesongutvidelse og til at tilreisende tilbringer flere dager i regionen
	Fremme samarbeid mellom næringer, klynger og bedrifter for å avdekke nyskapingspotensial
Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Vi er en attraktiv matdestinasjon	Utvikle regionens satsning på mat i samarbeid med næringsdrivende som byr på kulinariske opplevelser basert på kortreise råvarer
	Styrke Kristiansandsregionen som markedsplass gjennom bedre samarbeid mellom lokalprodusenter, restauranter og øvrige utsalg
	Stimulere til kortreiste og bærekraftige matinnkjøp i kommunenes innkjøpsrutiner og redusere matsvinn i offentlige institusjoner
	Sørge for at regionens næringsliv har konkurransefordeler og økt verdiskaping gjennom bærekraftig bruk av fornybare naturressurser og innovative sirkulære verdikjeder
	Øke lokal matproduksjon med metoder som reduserer miljøbelastning og klimautslipp
	Bygge på regionens historie som møteplass og handelssentrum for lokale råvarer og særegne mattradisjoner
Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Vi tilrettelegger for store arrangementer som gir ringvirkninger for næringslivet	Sørge for at opplevelser og arrangementer i Kristiansandsregionen bidrar til større og mer bærekraftig verdiskaping med betydelige ringvirkninger for næringslivet i regionen
	Aktivere næringslivet til deltakelse i store arrangementer i regionen
	Arbeide for å øke Kristiansands attraktivitet som konferanseby
	Etablere strukturer for dialog og erfaringsutveksling mellom store arrangementer i regionen

7.4

Arbeidsplasser og kompetanse

Mål: Kristiansandsregionen er en vekstkraftig kompetanseregion

Kompetanse, høy yrkesdeltakelse og høyt utdanningsnivå er viktig for verdiskaping og økonomisk vekst i en region. Arbeidskraft og kompetanse er en økende knapphetsfaktor og vi må gjøre det attraktivt å jobbe, bo, studere og besøke regionen vår.

Nyvinninger og innovasjon som følge av bærekraftig utvikling gir et fremtidig behov for økt spisskompetanse innen flere næringer både nasjonalt og internasjonalt.

Regionen står i en særligstilling innen anvendt teknologi og fornybare energiløsninger. Ved å benytte regionens ressurser og kompetanse for å utvikle fremtidens bærekraftige løsninger innen disse feltene, kan det legges til rette for nye virksomheter.

Kommunene skal samarbeide med næringsliv, utdanningsinstitusjoner, fylkeskommunen og ikke minst seg imellom for å styrke Kristiansandsregionen som landsdelens vekstmotor og kunnskapscenter. Universitetsbyene Kristiansand og Grimstad er viktige kunnskapsmiljøer, og bidrar til å trekke viktig kompetanse til regionen, og til å utvikle kompetanse vi trenger for fremtiden.

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Det er god balanse mellom tilbud og etterspørsel etter relevant kompetanse i det regionale arbeidsmarkedet	Gjennomføre tiltak for å tiltrekke og beholde arbeidskraft i regionen
	Redusere utenforskap gjennom målrettet arbeid for høyere deltagelse i utdanning og arbeidsliv, og mobilisere flere i arbeid
	Stimulere til økt mangfold i rekruttering for å skape arbeidsplasser som er preget av likestilling og mangfold
	Stimulere til at unge i større grad våger å velge utradisjonelt utdanning og yrkesvalg basert på fremtidige behov i arbeidslivet
	Medvirke til at utdanningsinstitusjoner utvikler studieløp tilpasset fremtidens kompetansebehov og behov i markedet
	Medvirke til at fylkeskommunen videreutvikler et godt yrkes- og fagskoletilbud som samsvarer med næringslivets behov
	Ta en større rolle som tilrettelegger og stimulere egne kommunale enheter og næringslivet til å ta inn og utdanne ufaglært arbeidskraft
	Være en offensiv samarbeidspartner med Sørlandet sykehus HF for å styrke arbeid med forskning, utdanning og undervisning gjennom etablerte samarbeid

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
<p>Regionen er kjennetegnet av et godt samspill mellom utdanningsinstitusjoner og arbeidsliv</p>	<p>Videreutvikle tilbud og ordninger som gjør Kristiansandsregionen attraktiv for internasjonal kompetanse</p>
	<p>Stimulere til økt samarbeid om utdanninger og praksis som møter næringslivets framtidige kompetansebehov - gjennom grunnskole, videregående skole, fagskole og høyere utdanning</p>
	<p>Styrke omfanget av tverrfaglige prosjekter mellom universiteter og samfunns- og arbeidsliv</p>
	<p>Stimulere til entreprenørskap i skolen i samarbeid med Ungt entreprenørskap, og ta entreprenørskap inn i hele utdanningsløpet</p>
	<p>Bidra til at nettverk i samfunns- og arbeidsliv er åpne og transparente for studenter og arbeidskraft, også utenfor regionen</p>
	<p>Styrke kultur for åpenhet og mangfold slik at studenter og tilflyttere føler tilknytning til lokalsamfunnet og regionen</p>
	<p>Sikre gode boligtilbud for studenter og nye arbeidstakere</p>
Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
<p>Flere studenter kommer til regionen og velger å bli værende etter endt utdanning</p>	<p>Bidra til at universitetsbyene Kristiansand og Grimstad er attraktive studiebyer og understøtte arbeid for økt studenttrivsel i regionen</p>
	<p>Legge til rette for at studentene bidrar med kompetanse gjennom praksis og oppgaveskriving, som skaper en bærekraftig utvikling av regionen</p>
	<p>Legge til rette for at studenter og regionens næringsliv deltar på arrangementer som gir muligheter for å møte lokalt arbeidsliv</p>
	<p>Motivere regionens arbeidsliv til å ansette nyutdannede kandidater uten flere års relevant praksis, og rekruttere studenter til faglig relevante sommerjobber</p>
	<p>Synliggjøre tilbud og aktiviteter innenfor kultur og friluftsliv som bidrar til å øke studentenes tilhørighet i regionen</p>
	<p>Bidra til at offentlig transport mellom de to universitetsbyene blir mer attraktivt for studentene – slik at kulturtilbudet i Kristiansand blir lettere tilgjengelig for studentene i Grimstad</p>
	<p>Styrke satsingen på lokaltog innad i regionen</p>
	<p>Arbeide for sammenkobling av Vestfoldsbanen og Sørlandsbanen</p>
	<p>Arbeide for bedre rammebetingelser for kollektivtransporten slik at den blir et reelt alternativ for reiser i hele regionen</p>

7.5 Internasjonal konkurranssevne

Mål: Kristiansandsregionen benytter mulighetene internasjonalt samarbeid gir for økt verdiskaping.

Kristiansandsregionen er en vekstkraftig, nasjonalt ledende og internasjonalt orientert regionhovedstad ved porten til Europa. Agder er en av de store

eksportregionene i Norge og har lange tradisjoner for internasjonalt samarbeid og handel. Tilgang på kompetanse fra internasjonale samarbeidspartnere, internasjonale forskningsresultater og innovasjoner er grunnleggende for økt handel, innovasjon og omstilling. Vi skal være en åpen og inkluderende region hvor vi deler kunnskap og henter erfaring gjennom nettverk, prosjektsamarbeid og delegasjoner internasjonalt.

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Vi prioriterer internasjonalt samarbeid og andre tiltak som styrker næringslivets internasjonale konkurransekraft	Støtte små og mellomstore bedrifters samarbeid om markedsutvikling internasjonalt
	Samarbeide med klynger, bransjeorganisasjoner og utdanningsinstitusjoner om viktige internasjonale møteplasser, prosjekter eller messer
	Lede og delta i delegasjoner i og utenfor regionen
	Styrke, samordne og tydeliggjøre tilbudet av virkemidler for internasjonalisering av næringslivet og samarbeid med utlandet
	Utvikle tjenester og kompetanse gjennom utveksling i nasjonale og internasjonale nettverk
	Samarbeide med Agder Europakontor om å styrke kunnskap om EU/EØS, programmer og finansieringsordninger
	Støtte regional satsing på kompetanse og prosjektsamarbeid

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Vi har en internasjonal orientering i utdanningene på alle nivå	Bidra til at flere elever og studenter forberedes til et internasjonalt orientert arbeidsliv
	Bidra til at UiA og andre utdanningsinstitusjoner etablerer samarbeid med og lærer av utenlandske utdannings- og forskningsinstitusjoner
	Øke internasjonalisering av skoler og deltakelse i internasjonale utdanningsprogrammer
	Støtte opp om internasjonalt samarbeid mellom regionens FoU-miljøer og internasjonale samarbeidspartnere
Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Vi legger til rette for rekruttering av internasjonal kompetanse	Utarbeide en helhetlig og langsiktig strategi for rekruttering og integrering i Kristiansandsregionen i samarbeid med næringsliv, universitet/høgskoler og andre partnere
	Sørge for et velkomstapparat som gir den enkelte nødvendig informasjon og bistand
	Oppmuntre store virksomheter til mer systematiske trivselstiltak for nye arbeidstakere
	Utvikle tjenester og tilbud som gjør det attraktivt for internasjonale arbeidstakere å arbeide og ha et godt liv i Kristiansandsregionen

7.6

Innovasjonskraft og omstilling til et bærekraftig lavutslippssamfunn

Mål: Kristiansandsregionen har innovasjonskraft med et næringsliv som er ledende på klimavennlig omstilling

Innovasjon og entreprenørskap er en forutsetning for å skape nye arbeidsplasser, vekst og utvikling i næringslivet. Innovasjonskraft er en driver for en mer

variert næringsstruktur og bidrar til en sterk region. Kristiansandsregionen har allerede verdens reneste og mest moderne prosessindustri, basert på høyteknologiske løsninger og høy verdiskaping.

Det må investeres i regionens entreprenørskapskultur og i ordninger for nyetablerte bedrifter. Klimavennlig omstilling og innovasjonskraft i eksisterende bedrifter må videreutvikles. Offentlige ressurser og strategiske tiltak må samordnes for å øke gjennomslagskraften.

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Offentlig og privat sektor samarbeider om en kunnskapsbasert bærekraftig omstilling	Stimulere til sirkulær økonomi gjennom mer ombruk og bedre utsortering, for økt materialgjenvinning til industriell gjensidig nytte
	Stimulere til innovasjon og etableringer som kan bidra til å løse samfunnsutfordringer knyttet til for eksempel klimaendringer
	Tilrettelegge for og samarbeide med små og mellomstore bedrifter om miljøsertifisering
	Definere indikatorer, mål, rapporter og identifisere nødvendige tiltak for å nå mål om bærekraftig omstilling
	Formidle hva som skal til for å nå kommunens klima- og miljømål og bidra til å øke kunnskap om bærekraftig klimaomstilling

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Vi har konkurransefordeler gjennom bærekraftig bruk av naturressurser og innovative sirkulære verdikjeder	Legge til rette for mer sirkulær- og delingsøkonomi også innenfor næringslivet
	Bruke kommunens innkjøpsmakt og offentlige anskaffelser til bærekraftige innkjøp som kan stimulere til klima- og miljøvennlig omstilling i næringslivet
	Motivere næringslivet til å utvikle bærekraftige tilbud og tjenester, og styrke gründerskap gjennom bruk av insentiver
	Benytte regionens ressurser og kompetanse, for å tiltrekke nye virksomheter til å utvikle fremtidens bærekraftige løsninger
	Stimulere utvikling av nye kortreiste verdikjeder og løsninger for ansvarlig forbruk og produksjon
	Samarbeide med industrien og forbrenningsanlegg for etablering av lønnsomme forretningsmodeller for karbonfangst
Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Vi har sterke innovasjonsmiljøer og kultur for entreprenørskap	Videreutvikle gründerkultur og entreprenørskap, og øke kontakten mellom unge og arbeidslivet
	Stimulere til entreprenørskap, kritisk tenkning og problemløsning i hele utdanningsløpet
	Bidra til flere næringsetableringer for å skape en attraktiv region for gründere
	Synliggjøre gode forretningsideer i samarbeid med innovasjons- og etablerermiljø
	Stimulere til næringsetableringer ved å videreutvikle etablerer- og innovasjonsselskapene, samordne og effektivisere ressursbruk til fordel for gründere og etablerere
	Fremme tilførsel av privat og statlig tidligfase-kapital
	Styrke FoU og innovasjon i næringslivet og stimulere til økt samarbeid mellom universitet/høgskoler og næringsliv
Utvikle tjenester og kompetanse gjennom utveksling i nasjonale og internasjonale nettverk	
Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Vi har økt innovasjonsgrad i offentlig sektor som bidrar til å løse framtidige behov	Forsterke arbeidet med innovasjon i offentlig sektor
	Sørge for at kommunene gjør innovative offentlige anskaffelser
	Benytte mulighetene digitalisering og ny teknologi gir for innovasjon i offentlig tjenesteproduksjon
	Utvikle kultur og kompetanse for innovasjon, med mot til å tenke nytt og prøve nye løsninger, teknologier og tjenester
	Styrke samspillet mellom universitetssektoren, næringslivet og arbeidslivet, og legge til rette for at strategisk kompetanseutvikling i virksomhetene bidrar til innovasjonskompetanse i offentlig sektor

8.

Oppfølging av strategien

Strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen vedtas av by- og kommunestyrene i Kristiansandsregionen. Oppfølgingen av planen må skje i et bredt samarbeid med offentlige virksomheter og selskaper, universitetet, næringslivets organisasjoner, kommunale og regionale utviklingsaktører, virkemiddelapparatet og regionens arbeids- og næringsliv.

For å følge opp de strategiske satsningene og bidra til å nå planens overordnede mål, vil kommunene utarbeide egne handlingsplaner som samordnes med kommunenes øvrige økonomi- og handlingsprogramarbeid.

Næringsnettverket i Region Kristiansand har ansvar for å bidra til å stimulere til forpliktende interkommunalt og regionalt nærings samarbeid.

Visste du at...

*Verdens høyeste
frittstående klatretårn
ligger i vår region?*

*Det i vår region er
utviklet en trådløs
hjertesensor som
overvåker hjerterytmen
for tidlig oppdagelse av
hjerteflimmer?*

*Regionen står i front i
utvikling av solenergi?*

*Leverandøren av 50 %
av verdensmarkedet
for kontrastvæske til
legemiddelindustrien
holder til i regionen?*

*CO₂-fangst med
lokalutviklet
membranteknologi er
under utvikling
i regionen?*

Birkenes kommune

postmottak@birkenes.kommune.no

– henvendelsen merkes næring

Iveland kommune

post@iveland.kommune.no

– henvendelsen merkes drift og utvikling

Kristiansand kommune

post@kristiansand.kommune.no

– henvendelsen merkes Business Region Kristiansand,
businessregionkristiansand.no

Lindesnes kommune

post@lindesnes.kommune.no

– henvendelsen merkes næringsjef

Lillesand kommune

postmottak@lillesand.kommune.no

– henvendelsen merkes næring

Vennesla kommune

post@vennesla.kommune.no

– henvendelsen merkes seksjon for
samfunnsutvikling og miljø

En samlet stemme.
En sterk region.

post@regionkristiansand.no
www.rkrs.no